13. 10. 2022

ID: 115380

Dobré mravy

Výnos (hospodářský výtěžek) představovaný cenou prodané elektřiny vyrobené větrnou elektrárnou (včetně případné státní podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů) a získaný jejím neoprávněným držitelem je užitkem, který je podle § 131 obč. zák. neoprávněný držitel povinen vydat vlastníku větrné elektrárny bez ohledu na to, že vlastník nedisponoval (disponovat nemohl či nechtěl) licencí k výrobě elektřiny.

Podle § 130 odst. 1 obč. zák. je skutečnost, zda se držitel považuje za oprávněného či neoprávněného, odvislá od toho, zda byl se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří. Ustanovení § 131 obč. zák. pak upravuje práva a povinnosti neoprávněného držitele (tj. toho, který nebyl v dobré víře) bez ohledu na případnou intenzitu jeho zlé víry. Právem neoprávněného držitele podle § 131 o. z. je přitom právo na odpočet nezbytných nákladů, které vynaložil na údržbu a provoz věci. Zákonodárce považuje za spravedlivé, aby si neoprávněný držitel mohl odpočítat vše, co by při takovém obvyklém nakládání (hospodaření) s věcí musel vynaložit i její vlastník. Kvalifikace držby jako neoprávněné či – podle obecného zákoníku občanského z roku 1811 i nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. „nepoctivé“ – ještě neznamená morální odsudek držitele, který by měl být sankcionován soukromým právem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 23 Cdo 2831/2021-994 ze dne 22.6.2022)

Nejvyšší soud rozhodl ve věci žalobce Ing. Bc. Bohumila Ježka, se sídlem v H. v Čechách, insolvenčního správce dlužníka CAMURRA, s. r. o., se sídlem v P., zastoupeného Mgr. M.Z., Ph.D., LL.M., advokátem se sídlem v O., proti žalované APB - PLZEŇ, a. s., se sídlem v L., zastoupené Mgr. M.V., advokátem se sídlem v P., o zaplacení částky 25 118 085,27 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 48 Cm 46/2013, o dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2021, č. j. 4 Cmo 165/2020-903, 4 Cmo 166/2020, tak, že dovolání se zamítá v rozsahu, v jakém jím byla napadena část prvního výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2021, č. j. 4 Cmo 165/2020-903, 4 Cmo 166/2020, kterou byl potvrzen rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 7. 2020, č. j. 48 Cm 46/2013-847, ve výroku I co do povinnosti žalované zaplatit žalobci částku 23 496 108,18 Kč. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2021, č. j. 4 Cmo 165/2020-903, 4 Cmo 166/2020, ve třetím výroku a v části prvního výroku, kterou byl potvrzen rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 7. 2020, č. j. 48 Cm 46/2013-847, ve výroku I co do povinnosti žalované zaplatit žalobci částku 1 621 977,09 Kč s úrokem z prodlení v zákonné výši z částky 11 193 439,16 Kč od 9. 2. 2013 do zaplacení a z částky 6 594 846,48 Kč od 17. 10. 2014 do zaplacení a ve výrocích III, IV a V, rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 7. 2020, č. j. 48 Cm 46/2013-847, v části výroku I co do povinnosti žalované zaplatit žalobci částku 1 621 977,09 Kč s úrokem z prodlení v zákonné výši z částky 11 193 439,16 Kč od 9. 2. 2013 do zaplacení a z částky 6 594 846,48 Kč od 17. 10. 2014 do zaplacení a ve výrocích III, IV a V a usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 8. 2020, č. j. 48 Cm 46/2013-889, ve výroku II se ruší a věc se v tomto rozsahu vrací Krajskému soudu v Plzni k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se v řízení žalobou (po její změně) domáhal po žalované zaplacení částky 32 358 013,03 Kč s příslušenstvím s tvrzením, že tuto částku (obsahující i daň z přidané hodnoty – dále jen „DPH“) žalovaná inkasovala v období od 9. 2. 2009 do 31. 12. 2013 od provozovatele distribuční soustavy jako cenu za dodanou elektrickou energii vyrobenou při provozování dvou větrných elektráren typu De Wind D8, umístěných v katastrálním území Žipotín (dále jen „elektrárny“), jejichž vlastníkem byl insolvenční dlužník CAMURRA, s. r. o. (byly též sepsány do soupisu jeho majetkové podstaty žalobcem), přičemž k inkasu uvedené částky (užitků z elektráren v podobě tzv. výtočí elektráren) žalovaná neměla právní důvod. Žalovaná elektrárny provozovala od roku 2007 na základě licence udělené Energetickým regulačním úřadem, ale kupní smlouvou ze dne 26. 9. 2008 převedla vlastnické právo k nim na společnost S & M Develop, s. r. o., která je dne 29. 9. 2008 prodala insolvenčnímu dlužníku, na něhož přešlo vlastnictví ke dni účinnosti smlouvy. Elektrárny však nadále provozovala žalovaná a ponechávala si výtěžek z jejich produkce. Žalovaná namítala (mimo jiné), že v uvedeném období vynaložila na nezbytnou údržbu a provoz elektráren náklady ve výši 14 013 413,63 Kč.

2. Krajský soud v Plzni nejprve rozsudkem ze dne 17. 7. 2017, č. j. 48 Cm 46/2013-391, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 26. 7. 2017, č. j. 48 Cm 46/2013-401, žalobě vyhověl co do částky 28 030 709,04 Kč s příslušenstvím, co do částky 4 327 303,99 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl (šlo o zamítnutí DPH ve výši 4 248 901,24 Kč a částky 78 402,75 Kč odpovídající odpočtu nákladů vynaložených žalovanou na nezbytnou údržbu a provoz elektráren v období od 2. 6. 2012 do 4. 7. 2012) a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 15. 5. 2018, č. j. 1 Cmo 111/2017-463, rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku a v závislých nákladových výrocích zrušil a věc v uvedeném rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Předmětem řízení tak zůstal nárok žalobce na zaplacení částky 28 030 709,04 Kč s příslušenstvím.

3. Rozsudkem ze dne 20. 7. 2020, č. j. 48 Cm 46/2013-847 (v pořadí druhým), Krajský soud v Plzni žalované uložil povinnost zaplatit žalobci částku 25 118 085,27 Kč s úrokem z prodlení „v zákonné výši“ z částky 11 193 439,16 Kč od 9. 2. 2013 do zaplacení a z částky 6 594 846,48 Kč od 17. 10. 2014 do zaplacení (výrok I), zamítl žalobu co do požadavku na zaplacení částky 2 912 623,77 Kč a úroku z prodlení v zákonné výši z částky 7 329 799,63 Kč od 9. 2. 2013 do zaplacení (výrok II), žalovanou zavázal k náhradě nákladů řízení žalobci ve výši 1 043 737 Kč (výrok III), uložil jí povinnost zaplatit soudní poplatek ze žaloby ve výši 1 255 905 Kč (výrok IV) a rozhodl, že o nákladech nesených státem a o žalobcově povinnosti nahradit žalované část jí hrazených nákladů státu bude rozhodnuto samostatným usnesením (výrok V). Usnesením ze dne 27. 8. 2020, č. j. 48 Cm 46/2013-889, pak Krajský soud v Plzni rozhodl, že se žalované vrací nespotřebovaná část zálohy na znalečné ve výši 17 851 Kč (výrok I), a že žalobce je povinen nahradit žalované z prostředků majetkové podstaty na nákladech nesených státem částku 4 873 Kč (výrok II).

4. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že insolvenční dlužník se na základě kupní smlouvy ze dne 29. 9. 2008 uzavřené se společností S & M Develop, s. r. o., stal vlastníkem elektráren, což bylo postaveno najisto v incidenčním sporu o vyloučení elektráren z majetkové podstaty vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 79 ICm 2275/2012. Dále vzal za prokázané, že žalovaná pozbyla dobrou víru ohledně svého oprávnění užívat elektrárny nejpozději v únoru 2009, kdy se účastnila několikastranných jednání o právním řešení vztahů k elektrárnám. V době od února 2009 do prosince 2013 žalovaná z tzv. výtočí elektráren od provozovatele distribuční soustavy utržila částku 28 109 111,79 Kč bez DPH (včetně státní podpory ve formě zeleného bonusu a podpory decentrální výroby). Tvrzení žalované, že insolvenční dlužník (resp. žalobce) sám nemohl elektřinu v elektrárnách vyrábět a prodávat, neboť nesplňoval podmínky pro udělení licence pro výrobu elektrické energie, podle soudu prvního stupně nebylo v řízení prokázáno i přes poskytnuté poučení. Soud prvního stupně také zjistil, že žalovaná v žalovaném období (od 2/2019 do 12/2013) vynaložila náklady na pojištění ve výši 2 247 783,93 Kč, účelně též vynaložila náklady na připojení elektráren ve výši 158 214,10 Kč,

provozní náklady zahrnující vlastní spotřebu elektráren a náklady na dopravu elektřiny ve výši 1 552 793,81 Kč a náklady na opravy, služby a náhradní díly ve výši 2 823 592,95 Kč (v těchto částkách již bylo zohledněno, že o nákladech vynaložených žalovanou v období od 2. 6. 2012 do 4. 7. 2012 bylo rozhodnuto v předchozím pravomocném rozsudku). U ostatních nákladů tvrzených žalovanou nebylo prokázáno, že byly žalovanou vynaloženy na údržbu a provoz elektráren, resp. že jejich vynaložení bylo nezbytné. Dále vzal za prokázané, že součet těchto nákladů za období od ledna 2009 do 4. 7. 2012, kdy se žalovaná ocitla v prodlení s vydáním elektráren do majetkové podstaty insolvenčního dlužníka, bez pojištění a bez nákladů, o nichž bylo rozhodnuto v předchozím pravomocném rozsudku, činil 2 912 623,77 Kč (náklady na připojení 107 284,10 Kč, náklady na provozní výdaje 1 060 859,19 Kč a náklady na opravy, služby a náhradní díly 1 744 480,48 Kč).

5. Po právní stránce soud prvního stupně uzavřel, že jde o nárok vlastníka elektráren na vydání užitků a plodů, které z nich protiprávně brala žalovaná, ve smyslu § 131 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, zrušeného ke dni 1. 1. 2014 (dále jen „obč. zák.“), neboť od února 2009 nebyla v dobré víře ohledně práva elektrárny užívat. Za užitky přitom považoval výnosy, kterých žalovaná dosáhla výrobou a prodejem elektrické energie v žalovaném období při užívání elektráren (tj. v celkové výši 28 109 111,79 Kč). Pro soukromé právo žalobce (resp. vlastníka) na vydání užitků z vlastněné věci podle něj nebyla významná otázka existence veřejnoprávní licence (úředního povolení) k výrobě elektřiny (§ 3 odst. 3 zákona č. 458/2000 Sb., energetický zákon, ve znění pozdějších předpisů), neboť plody a užitky se vážou k věci, nikoli k osobě vlastníka, jehož vlastnosti jsou z hlediska možnosti vzniku plodů a užitků irelevantní. Neměl též za rozhodné, že část inkasovaných částek byla žalované poskytnuta ve formě tzv. zelených bonusů a ve formě účelové podpory za decentrální výrobu a že část státní podpory byla obsažena ve výkupních cenách vyrobené elektřiny, neboť i státní podpora byla dalším užitkem elektráren, který žalovaná neoprávněně získala a byla povinna jej žalobci vydat. Neztotožnil se s námitkou žalované o rozporu uplatněného nároku s dobrými mravy. Odkázal přitom na předchozí rozsudek odvolacího soudu, v němž byla otázka dobrých mravů řešena. Rozpor uplatněného nároku s dobrými mravy nespatřoval ani v argumentaci žalované o původních úmyslech insolvenčního dlužníka (prodat elektrárny), neboť bylo zcela na vůli insolvenčního dlužníka s elektrárnami nakládat a podle vlastní úvahy z nich brát i užitky a plody. Připomněl, že žalovaná vyloučila vlastníka ze všech možností užívání a nakládání s elektrárnami tím, že je neoprávněně užívala sama a brala z nich užitky a plody. Neshledal důvodnou námitku promlčení jistiny uplatněného nároku, jako promlčené však shledal úroky z prodlení (požadované žalobcem až v průběhu řízení) z částek získaných za elektřinu vyrobenou v období od ledna 2009 do září 2010, tj. celkem z částky 10 320 826,15 Kč bez DPH. Nepromlčené podle něj zůstaly úroky z prodlení z fakturovaných částek za elektřinu vyrobenou od října 2010 do prosince 2013, tj. celkem z částky 17 788 285,64 Kč bez DPH (z toho do prosince 2012 bylo účtováno 11 193 439,16 Kč a za rok 2013 bylo účtováno 6 594 846,48 Kč). Soud prvního stupně z důvodu neplatnosti pojistných smluv nepřisvědčil požadavku žalované na odpočítání nákladů vynaložených na pojištění. Posoudil jako důvodnou obranu žalované týkající se nezbytných a účelných nákladů vynaložených na provoz a údržbu elektráren v rozsahu částky 2 912 623,77 Kč, tj. v rozsahu nákladů vynaložených v období do 4 7. 2012 (resp. v období do 1. 6. 2012, neboť náklady vynaložené v období od 2. 6. 2012 do 4. 7. 2012 již byly zohledněny v předchozím pravomocném rozsudku). Pro rozpor s dobrými mravy nevyhověl požadavku na odečet nákladů vynaložených žalovanou na provoz a údržbu elektráren v období od 5. 7. 2012 do 31. 12. 2013, tj. v době, kdy byla žalovaná v prodlení s vydáním elektráren do majetkové podstaty a bezdůvodně tím prodlužovala protiprávní stav. Soud prvního stupně proto uzavřel, že je důvodný nárok na zaplacení částky 25 118 085,27 Kč (od žalovanou získaných výnosů ve výši 28 030 709,04 Kč odečetl vynaložené náklady ve výši 2 912 623,77 Kč) a nepromlčených úroků z prodlení

6. Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozhodnutím potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (doplněný výše citovaným usnesením č. j. 48 Cm 46/2013-889) ve výroku I, v části výroku II, kterou

byla zamítnuta žaloba o zaplacení úroku z prodlení, a ve výrocích III, IV a V (první výrok), uvedl, že v části výroku II, kterou byla zamítnuta žaloba o zaplacení částky 2 912 623,77 Kč, zůstává rozsudek soudu prvního stupně podanými odvoláními nedotčen (druhý výrok), a uložil žalované povinnost zaplatit žalobci na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 134 080,10 Kč (třetí výrok).

7. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, který nedoznal změn ani po částečném zopakování dokazování. Ztotožnil se s právním posouzením věci soudem prvního stupně. Přitakal závěru o aktivní věcné legitimaci žalobce, neboť na základě kupní smlouvy ze dne 26. 9. 2008 uzavřené mezi žalovanou (prodávající) a společností S & M Develop, s. r. o., (kupující) došlo k převodu vlastnického práva k elektrárnám na kupující ke dni účinnosti smlouvy, přičemž sjednaná výhrada vlastnického práva byla pro rozpor s kogentní úpravou § 133 odst. 3 obč. zák. absolutně neplatná, a podle následné kupní smlouvy ze dne 29. 9. 2008 uzavřené mezi společností S & M Develop, s. r. o., (prodávající) a insolvenčním dlužníkem (kupujícím) došlo ke dni její účinnosti k nabytí vlastnického práva žalobce (resp. insolvenčního dlužníka) k elektrárnám. Skutečnost, že k soupisu elektráren do majetkové podstaty dlužníka došlo až dne 3. 7. 2012, podle odvolacího soudu neznamenala, že by žalobci nemělo svědčit právo na užitky z elektráren za dobu před jejich soupisem do majetkové podstaty, event. před právní moci rozhodnutí o incidenčním sporu (vedeného o vyloučení elektráren z majetkové podstaty insolvenčního dlužníka). Při výkladu pojmu „užitky“, který nebyl v § 123 obč. zák. blíže definován, odvolací soud použil vymezení tohoto pojmu uvedené v § 491 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). Za užitky větrných elektráren proto považoval i jejich výnosy (výtoče), dosažené užitím elektráren k výrobě elektrické energie a následným prodejem vyrobené elektřiny provozovateli distribuční soustavy. Rozhodující pro něj byla objektivní existence užitků (výnosů) plynoucí z právní povahy vlastněné věci, tj. zda elektrárny užitky fakticky přinesly. K námitce žalované doplnil, že užitky věci (výtoče) nelze vztahovat k udělené licenci pro výrobu elektrické energie, neboť licence (úřední povolení) nenaplňuje definici plodonosné věci, když představuje pouhý veřejnoprávní předpoklad opravňující vlastníka či oprávněného uživatele energetického zařízení k podnikání v energetických odvětvích, mj. k výrobě elektrické energie z obnovitelných zdrojů. Její nedostatek nemůže pro dlužníka založit právní následek spočívající v pozbytí užitků (plodů) plynoucích z faktického provozu elektráren. Odvolací soud proto uzavřel, že otázka (ne)existence licence k výrobě elektrické energie [§ 3 odst. 3 a § 4 odst. 1 písm. a) energetického zákona], není pro vznik práva vlastníka elektráren na užitky (podle § 123 obč. zák.) podstatná, tj. pro právní posouzení neměl za rozhodné prokazování tvrzení žalované, že insolvenční dlužník licenci subjektivně získat nechtěl, či důvodů, pro které ji nemohl obdržet.

8. Podle odvolacího soudu užívala žalovaná od 29. 9. 2008 elektrárny vlastněné žalobcem (insolvenčním dlužníkem) protiprávně a za správné považoval odvolací soud též posouzení absence dobré víry žalované soudem prvního stupně. Konstatoval, že žalovaná byla neoprávněným držitelem podle § 131 odst. 1 obč. zák. a bez právního důvodu se na úkor žalobce obohacovala (shledal proto s odkazem na komentářovou literaturu i aplikační význam pravidel upravujících bezdůvodné obohacení - § 451 a násl. obč. zák.). Byla proto povinna vydat žalobci užitky, které v důsledku užívání elektráren získala (§ 131 odst. 1 a § 458 odst. 2 obč. zák.), ve výši, jež byla v řízení prokázána. Odvolací soud nepovažoval, ve shodě se soudem prvního stupně, za významné, zda právním titulem pro část získaných plateb byly výkupní ceny dodávané energie, státní podpora ve formě tzv. zeleného bonusu, nebo podpora za decentrální výrobu, neboť ve vztahu k žalobci se ve všech případech jednalo o užitky vzniklé v přímé souvislosti s provozem elektráren. Poukázal na to, že v okolnostech případu nelze dovodit rozpor žalobcem uplatněného práva s dobrými mravy v situaci, kdy žalobce, resp. insolvenční dlužník, nebyl smluvním partnerem žalovaného, a též vzhledem ke striktně stanoveným povinnostem insolvenčního správce. Připustil však, že faktický konečný výsledek obchodního uspořádání celého posuzovaného případu je pro žalovanou zejména po ekonomické stránce mimořádně tíživý. Posuzoval další obranu žalované a uzavřel, že jako neoprávněná držitelka

měla právo si odpočítat tzv. nutné náklady a neměla právo odpočítat si to, co na věc vynaložila nad jejich rámec. Odvolací soud souhlasil i se závěrem soudu prvního stupně o nedůvodnosti nákladů vynaložených na pojištění a o částečné důvodnosti vynaložených nákladů na služby, opravy a náhradní díly, provozních nákladů na výrobu elektřiny a nákladů na připojení. Přitakal též nedůvodnosti obrany žalované uplatněné za období po 4. 7. 2012 pro rozpor s dobrými mravy, neboť neoprávněná držba elektráren byla v tomto období již naprosto zřejmá a zlá víra žalované se stala tím intenzivnější, že na doručené vyrozumění insolvenčního správce dlužníka o soupisu elektráren do majetkové podstaty dlužníka žalovaná nijak nereagovala a jejich dalším neoprávněným provozem vzniklý protiprávní stav dále prodlužovala. Odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2019, sp. zn. 28 Cdo 4050/2018 (jež je veřejnosti dostupné – stejně jako dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu – na https://www.nsoud.cz).

II. Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozsudku odvolacího soudu, v rozsahu části prvního výroku, kterou byly potvrzeny výroky I, III, IV a V rozsudku soudu prvního stupně, podala žalovaná včasné dovolání, jehož přípustnost spatřovala v tom, že napadený rozsudek závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která nebyla doposud v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, a otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Rozsudek odvolacího soudu podle ní spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Navrhuje jeho zrušení (v dovoláním napadeném rozsahu) a vrácení věci odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

10. Podle mínění žalované dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena otázka, „zda lze obecně považovat za plod a užitek věci náležející vlastníkovi vůči neoprávněnému držiteli výnos, k jehož dosažení a čerpání je zapotřebí veřejnoprávní povolení, kterým vlastník nedisponoval, disponovat nemohl a ani subjektivně nechtěl“ (otázka první). Namítá, že odvolací soud tuto otázku nesprávně posoudil tak, že výnos vlastníkovi náleží, i když potřebným povolením nedisponoval, a že je pro posouzení věci irelevantní, zda vlastník tímto povolením disponovat mohl či nemohl a subjektivně chtěl či nechtěl. Podle žalované není výnos (výtoče) výlučně plodem a užitkem vlastnictví elektráren (je taktéž sui generis plodem a užitkem licence), když samotné vlastnictví k jeho dosažení nepostačuje, neboť nezbytným předpokladem je též veřejnoprávní povolení – licence, což platí tím spíše, když vlastník licenci získat subjektivně ani nechtěl a objektivně ani nemohl. Je přesvědčena, že žalobce měl žalovat na vydání bezdůvodného obohacení ve výši obvyklého nájemného za užívání elektráren, nikoli na vydání výnosu.

11. Žalovaná dále namítá, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, reprezentované usnesením ze dne 17. 3. 2020, sp. zn. 28 Cdo 2652/2019, a rozsudkem ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4694/2016, při posouzení otázky, „zda vlastníkovi tento výnos (výtoče – ceny inkasované za vyrobenou a do přenosové soustavy dodanou elektrickou energii) náleží, ačkoliv tento výnos nelze považovat za újmu vzniklou vlastníkovi v důsledku neoprávněné držby a jeho inkasací by tak na straně vlastníka vzniklo bezdůvodné obohacení, neboť vlastník veřejnoprávním povolením – licencí od Energetického regulačního úřadu nemohl disponovat a disponovat ani nechtěl … zda výnos (výtoče) za popsané situace je či není újmou vzniklou vlastníkovi v důsledku neoprávněné držby“ (otázka druhá). Domnívá se, že odvolací soud tuto otázku posoudil tak, že „výnos (výtoče) jsou újmou vzniklou vlastníkovi v důsledku neoprávněné držby, a to i za situace, kdyby vlastník nemohl veřejnoprávním povolením (licencí) disponovat, či by tímto povolením disponovat nechtěl“. Zastává názor, že výnos (výtoče) nelze považovat za újmu vzniklou vlastníkovi (žalobci) v důsledku neoprávněné držby (žalované). Žalovaná též s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 1998, sp. zn. 26 Cdo 732/98, uveřejněný pod číslem 35/99 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 35/99“), a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2011, sp. zn. 26 Cdo 2341/2009,

argumentuje ve prospěch názoru, že nemohla nést důkazní břemeno ohledně toho, zda insolvenční dlužník nesplňoval podmínky pro získání licence na provozování elektráren, resp. že by ji při obvyklém běhu událostí nezískal, neboť negativní tvrzení se v občanském soudním řízení zásadně neprokazují. „Chtění a objektivní možnost získání licence“ přitom považuje za podmínku pro vznik a existenci nároku žalobce.

12. K dovolacímu přezkumu žalovaná předkládá rovněž otázku, „zda je v souladu s dobrými mravy a zásadou poctivosti v obchodním styku, aby měl žalobce nárok na zaplacení výnosu z elektráren, když insolvenční dlužník elektrárny získal do vlastnictví a žalovaný vlastnictví pozbyl za dále označených okolností, když navíc insolvenční dlužník elektrárny provozovat nemohl a ani nechtěl a žalovanému v jejich provozování nijak nebránil“ (otázka třetí), při jejímž řešení se měl odvolací soud odchýlit od rozhodovací praxe dovolacího soudu (rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1866/2016). Má za to, že požadavek žalobce na zaplacení výtočí nelze považovat za souladný s dobrými mravy a zásadou poctivého obchodního styku.

13. Podle žalované odvolací soud nesprávně posoudil i otázku, „zda je obrana žalované uplatněná za období po 4. 7. 2012 v rozporu s dobrými mravy“, a odchýlil se při jejím řešení od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1866/2016. Poukazuje na to, že v uvedené době probíhalo řízení o vyloučení elektráren z majetkové podstaty insolvenčního dlužníka, na základě (nejen) jím podané žaloby, a nebylo zřejmé (pravomocně rozhodnuté), komu elektrárny patří, když si na ně činily nárok tři subjekty.

14. Žalobce se k podanému dovolání nevyjádřil.

III. Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (srov. čl. II bod 1 zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), dále jen „o. s. ř.“.

16. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

17. Jedním z předpokladů přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. je i to, že v dovolání vymezenou otázku odvolací soud řešil a že jeho rozhodnutí na jejím řešení závisí, jinak řečeno, že je pro napadené rozhodnutí určující (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 NSČR 53/2013).

18. Otázka první v té části, jíž se žalovaná dotazuje, zda lze příslušný výnos považovat „za plod věci“, přípustnost dovolání nezakládá, neboť odvolací soud kvalifikoval výnos z elektráren toliko jako užitek věci. Na řešení první otázky v uvedeném rozsahu proto napadené rozhodnutí nezáviselo.

19. Dovolání také není přípustné pro řešení druhé otázky, neboť ani takto formulovanou otázku odvolací soud neposuzoval a na jejím řešení napadené rozhodnutí nespočívá. Oproti přesvědčení

žalované odvolací soud neuzavřel, že „výnos lze považovat za újmu vzniklou vlastníkovi v důsledku neoprávněné držby“, nýbrž vycházel z toho, že výnos představuje užitek věci ve smyslu § 123 obč. zák. (potažmo § 131 odst. 1 obč. zák.).

20. Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nemůže založit odkaz žalované na R 35/99 a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2011, sp. zn. 26 Cdo 2341/2009, neboť odvolací soud neřešil otázku, koho v řízení tížilo důkazní břemeno k prokázání nesplnění podmínek pro získání licence na výrobu elektřiny insolvenčním dlužníkem. Měl za to, že tato skutečnost není pro právní posouzení věci rozhodná. Na rozdíl od soudu prvního stupně tedy nezaložil své rozhodnutí na závěru, že žalovaná k této skutečnosti neunesla důkazní břemeno. Ostatně i sama žalovaná v dovolání vytýká nesprávnost právního posouzení otázky důkazního břemene pouze soudu prvního stupně.

21. Dovolání není přípustné ani pro řešení třetí otázky, neboť výše citované úvahy odvolacího soudu, na základě kterých dospěl k závěru, že výkon práva žalobce na vydání užitků, které žalovaná získala užíváním elektráren, není v rozporu s dobrými mravy, nejsou zjevně nepřiměřené. Pojem „dobré mravy“ vyložil Nejvyšší soud opakovaně v celé řadě svých rozhodnutí (srov. například rozsudky ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96, a ze dne 25. 10. 2004, sp. zn. 33 Odo 538/2003, či usnesení ze dne 16. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 29/2005). Setrvale přitom upozorňuje, že § 3 odst. 1 obč. zák. patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Odpovídající úsudek soudu musí být podložen důkladnými skutkovými zjištěními a současně přesvědčivě dokládat, že tato zjištění dovolují v konkrétním případě závěr, že výkon práva je s dobrými mravy skutečně v rozporu. Úzká provázanost s konkrétními skutkovými zjištěními pak povětšinou brání tomu, aby Nejvyšší soud, mající zásadně postavení přezkumné instance v otázkách právních, korigoval závěry nalézacích soudů, nelze-li jim vytknout zjevnou nepřiměřenost v jejich úvahách (z četné rozhodovací praxe srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 28 Cdo 18/2014); o takovou situaci se však v projednávané věci – pokud jde o posouzení třetí otázky – nejedná. Nadto žalovaná vytýká odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení na jiném skutkovém základě, než z jakého vycházel odvolací soud. Žalovaná totiž třetí otázku zakládá na (skutkovém) předpokladu, že „insolvenční dlužník elektrárny provozovat nemohl a ani nechtěl a žalovanému v jejich provozování nijak nebránil“. Takový skutkový závěr však žádný ze soudů nižších stupňů neučinil.

22. Žalovaná napadla rozsudek odvolacího soudu výslovně i v té části jeho prvního výroku, kterou byly potvrzeny výroky rozsudku soudu prvního stupně o nákladech řízení a o povinnosti zaplatit soudní poplatek za žalobu. Podle § 238 odst. 1 písm. h) a i) o. s. ř. však dovolání není přípustné proti výrokům o nákladech řízení a proti rozhodnutím o povinnosti zaplatit soudní poplatek.

23. Nejvyšší soud však shledal dovolání přípustným pro řešení čtvrté otázky, neboť při řešení otázky rozporu práva žalované na odpočet nákladů na provoz a údržbu elektráren za období po 4. 7. 2012 (její obrany) s dobrými mravy, se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

24. Dovolání je přípustné též pro řešení zbylé části první otázky, tj. otázky týkající se výnosu elektráren jako užitku věci, neboť taková otázka v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

25. Dovolání je důvodné pouze zčásti, a to ve vztahu k řešení čtvrté otázky.

K otázce první

26. Nejvyšší soud nejprve předesílá, že první otázka v sobě (podle obsahu argumentace žalované) zahrnuje dvě samostatné dílčí otázky, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly řešeny, a to 1) otázku, zda výnos z větrné elektrárny, k jehož dosažení je zapotřebí veřejnoprávní povolení (licenci), lze považovat za užitek věci, který je neoprávněný držitel povinen vydat vlastníku věci, a 2) otázku, zda je pro toto posouzení relevantní zjištění, zda vlastník věci (elektrárny), který příslušným veřejnoprávním povolením (licencí) nedisponoval, jí vůbec disponovat mohl a (nebo) subjektivně chtěl.

27. Podle § 123 obč. zák. vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s ním.

28. Podle § 130 odst. 1 obč. zák. je-li držitel se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří, je držitelem oprávněným. V pochybnostech se má za to, že držba je oprávněná.

29. Podle § 131 odst. 1 obč. zák. neoprávněný držitel je povinen vždy vydat věc vlastníkovi spolu s jejími plody a užitky a nahradit škodu, která neoprávněnou držbou vznikla. Může si odpočítat náklady nutné pro údržbu a provoz věci.

30. Podle § 451 obč. zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat (odst. 1). Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů (odst. 2).

31. Podle § 458 obč. zák. musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada (odst. 1). S předmětem bezdůvodného obohacení musí být vydány i užitky z něho, pokud ten, kdo obohacení získal, nejednal v dobré víře (odst. 2). Ten, kdo předmět bezdůvodného obohacení vydává, má právo na náhradu nutných nákladů, které na věc vynaložil (odst. 3).

32. Z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vyplývá, že úprava obsažená v § 131 obč. zák. má u neoprávněného držitele aplikační přednost před úpravou stanovenou v § 458 odst. 2 obč. zák. (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1786/2009). Současně je v judikatuře zastáván názor, že neoprávněnému držiteli sice může užíváním držené věci vzniknout na úkor jejího vlastníka bezdůvodné obohacení ve smyslu § 451 obč. zák., tím ale není popírána existence jiných ze zákona vyplývajících nároků vlastníka věci vůči jejímu držiteli. V případě vzájemně si konkurujících nároků je pak třeba vždy prověřit, do jaké míry účel norem, od nichž se jednotlivé nároky odvíjejí, a principy spravedlnosti umožňují, aby bylo více požadavkům vlastníka současně vyhověno (srov. např. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2020, sp. zn. 28 Cdo 2652/2019). Z judikatury Nejvyššího soudu se rovněž podává závěr, že v pojmu „užitek“, obsaženém na různých místech občanského zákoníku (zrušeného ke dni 1. 1. 2014), není věcného rozdílu (k tomu srov. výše citovaný rozsudek sp. zn. 29 Cdo 1786/2009).

33. V rozsudku ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 28 Cdo 814/2017, Nejvyšší soud konstatoval, že užitky ve smyslu § 458 odst. 2 obč. zák. „je v souladu s klasickým civilistickým výkladem třeba rozumět hospodářské výtěžky, jež věci tvořící předmět bezdůvodného obohacení vydávají ze své povahy a které by v daném kontextu mohly být představovány zejména úplatami přijatými za přenechání příslušných vozidel k užívání či požívání další osobě [viz např. Sommer, O. Učebnice soukromého

práva římského. Díl II. Právo majetkové. Praha: Všehrd, 1946 (reprint Praha: Wolters Kluwer, 2011). s. 186, Eliáš, K. In: Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. Praha: Linde. 2008, s. 526, Thöndel, A., Zuklínová, M. In: Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínová, M. a kol. Občanské právo hmotné 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 379, Melzer, F., Tégl, P. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. Praha: Leges, 2014. s. 218–219]“. Uvedený závěr lze mutatis mutandis aplikovat i na výklad pojmu užitek věci ve smyslu § 131 obč. zák., a tedy na poměry projednávané věci.

34. S přihlédnutím ke shora popsaným závěrům lze dovodit, že pokud má být výnos z větrné elektrárny (hospodářský výtěžek představovaný cenou prodané elektřiny vyrobené větrnou elektrárnou) považován za její užitek, musí být splněn předpoklad, že větrná elektrárna tyto hospodářské výtěžky (výnosy) poskytuje ze své povahy. Tento předpoklad je přitom bezpochyby splněn, když fundamentálním smyslem fungování větrné elektrárny je výroba elektrické energie a její následný prodej.

35. Zbývá však posoudit otázku, zda se stále jedná o užitek věci, pokud k příslušnému hospodářskému výtěžku (výnosu) nepostačuje pouze věc samotná, nýbrž je k jeho dosažení zapotřebí splnění nějakého dalšího právního předpokladu, bezprostředně nesouvisejícího se samotnou věcí (resp. s jejím vlastnictvím).

36. Ustálená rozhodovací praxe Nejvyššího soudu dovozuje, že za užitek věci může být považován i výtěžek získaný poskytnutím neoprávněně držené věci do nájmu třetí osobě (nájemné), či jiné výtěžky získané prostřednictvím smluvních ujednání s dalšími osobami [k tomu srov. například výše citovaný rozsudek sp. zn. 29 Cdo 1786/2009 a usnesení sp. zn. 28 Cdo 2652/2019, rozsudek ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2086/2000, uveřejněný pod číslem 27/2003 Sb. rozh. obč., či rozsudky ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. 28 Cdo 208/2013, a ze dne 22. 4. 2015, sp. zn. 28 Cdo 3748/2014].

37. Z právě řečeného se tak podává, že pro posouzení otázky, zda se jedná o užitek věci, není rozhodné, zda je k jeho dosažení zapotřebí splnění nějakého dalšího předpokladu (smlouvy, či jiného právního jednání). Tím spíše to musí platit i pro případ, kdy předpokladem výtěžku je krom samotné věci zapotřebí určitého veřejnoprávního povolení (licence). Pro posouzení otázky, zda se jedná o užitek věci, je tak určující zjištění, zda je příslušná věc nezbytnou podmínkou (conditio sine qua non) příslušného hospodářského výtěžku a zda tento výtěžek vydává ze své povahy. Jinak řečeno, pakliže by příslušné věci nebylo, zda by bylo možné výtěžku přesto dosáhnout. Další právní předpoklady bezprostředně nesouvisející s příslušnou věcí (jejím vlastnictvím) jsou z hlediska kvalifikace nároku na vydání užitků ve smyslu § 131 obč. zák. nerozhodné.

38. Nemůže obstát ani argumentace žalované, že výnos není užitkem vlastnictví elektráren, nýbrž je sui generis užitkem veřejnoprávního povolení (licence), když samotné vlastnictví věci k dosažení výnosu nepostačuje (nezbytným předpokladem je též veřejnoprávní povolení). Veřejnoprávní povolení (licence) není věcí a již jen z toho důvodu nemůže generovat žádné užitky. Právní úprava práva vlastníka věci na vydání užitků, které věc přinesla po dobu neoprávněné držby, se úzce váže výlučně k příslušné věci, jejíž držbu vlastník (ač k ní byl z titulu svého vlastnického práva oprávněn) nemohl v důsledku neoprávněné držby vykonávat. Jak ostatně Nejvyšší soud konstatoval v rozsudku ze dne 9. 3. 2017, sp. zn. 32 Cdo 1051/2015, uveřejněným pod číslem 104/2018 Sb. rozh. obč., nezbytným předpokladem (vyplývajícím ex lege) vzniku nároku provozovatele výrobny elektrické energie na výkupní ceny (nejde-li o tzv. ostrovní systém) je mimo jiné uzavření smlouvy s provozovatelem distribuční soustavy. Tento závěr pak logicky nemůže implikovat, že případné výnosy provozovatele (neoprávněného držitele elektrárny) získané na základě takto uzavřené smlouvy představují současně užitky smlouvy, jak by se ad absurdum podávalo z argumentace žalované v projednávané věci.

39. Na uvedených závěrech ničeho nemění ani skutečnost, že část výnosů žalované je představována státní podporou (zelený bonus, výkupní cena a podpora za decentrální výrobu). Z pohledu práva žalobkyně totiž i tato složka výnosu představuje užitek věci, tedy to, co bylo poskytnuto z povahy elektráren, neboť se jedná o podporu poskytovanou za výrobu elektřiny větrnou elektrárnou jako jedním z podporovaných způsobů výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů. Ani tuto podporu, nebýt neoprávněné držby elektráren ve vlastnictví žalobkyně (insolvenčního dlužníka), by žalovaná nikdy nemohla získat.

40. Jelikož odvolací soud posoudil příslušný výnos jako užitek věci, je v tomto ohledu jeho právní posouzení správné. Pro úplnost lze dodat, že v projednávané věci byl žalobcem uplatněn po žalované jako neoprávněné držitelce pouze nárok na vydání užitku věci, a tedy nešlo o uplatnění více nároků, u nichž by bylo v souladu s výše citovanými judikaturními závěry nutné zabývat se jejich konkurencí, tj. tím, zda vedle sebe mohou obstát.

41. Z výše uvedeného pak vyplývá, že pro posouzení otázky, zda je výnos z větrné elektrárny, k jehož dosažení je zapotřebí veřejnoprávní licence, užitkem, není relevantní ani zjištění, zda vlastník věci (elektráren), který příslušným veřejnoprávním povolením (licencí) nedisponoval, jí vůbec disponovat mohl a (nebo) subjektivně chtěl. Je-li užitkem hospodářský výtěžek elektráren, který elektrárny skutečně vydaly ze své povahy neoprávněnému držiteli, pak již nemůže být rozhodné, jakým způsobem hodlal s elektrárnami nakládat jejich vlastník, pokud by k neoprávněné držbě nedošlo. Jestliže tedy odvolací soud nepovažoval tyto skutečnosti (které chtěla žalovaná v řízení prokazovat) za rozhodné pro právní posouzení otázky, zda byl výnos elektráren užitkem získaným žalovanou, nepochybil a ani v tomto ohledu jeho právnímu posouzení nelze ničeho vytknout.

42. Lze tedy uzavřít, že výnos (hospodářský výtěžek) představovaný cenou prodané elektřiny vyrobené větrnou elektrárnou (včetně případné státní podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů) a získaný jejím neoprávněným držitelem je užitkem, který je podle § 131 obč. zák. neoprávněný držitel povinen vydat vlastníku větrné elektrárny bez ohledu na to, že vlastník nedisponoval (disponovat nemohl či nechtěl) licencí k výrobě elektřiny.

43. V uvedené části proto dovolací soud dovolání žalované neshledal důvodným.

K otázce čtvrté

44. S odkazem na shora citovanou rozhodovací praxi týkající se otázky rozporu výkonu práva s dobrými mravy (srov. zejména výše citovaný rozsudek sp. zn. 28 Cdo 18/2014) dovolací soud konstatuje, že odvolací soud se od této ustálené rozhodovací praxe odchýlil, pokud považoval obranu žalované spočívající v uplatnění nákladů, které nezbytně vynaložila na provoz a údržbu elektráren v období po 4. 7. 2012, za rozpornou s dobrými mravy s poukazem na skutečnost, že neoprávněná držba žalované byla v tomto období již naprosto zřejmá a mala fide žalované se stala intenzivnější tím více, že na doručené vyrozumění insolvenčního správce dlužníka z 2. 7. 2012 o soupisu elektráren do majetkové podstaty dlužníka žalovaná nijak nereagovala a jejich dalším neoprávněným provozem vzniklý protiprávní stav nadále prodlužovala, neboť tyto úvahy odvolacího soudu jsou zjevně nepřiměřené.

45. Právní úprava v občanském zákoníku (účinném do 31. 12. 2013) rozlišuje mezi držitelem oprávněným (§ 130) a držitelem neoprávněným (§ 131). Podle § 130 odst. 1 obč. zák. je přitom skutečnost, zda se držitel považuje za oprávněného či neoprávněného, odvislá od toho, zda byl se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří. Ustanovení § 131 obč. zák. pak upravuje práva a povinnosti neoprávněného držitele (tj. toho, který nebyl v dobré víře) bez ohledu na případnou intenzitu jeho zlé víry. Právem neoprávněného držitele podle § 131 o. z. je přitom právo na odpočet nezbytných nákladů, které vynaložil na údržbu a provoz věci. Zákonodárce

tedy považuje za spravedlivé, aby si neoprávněný držitel mohl odpočítat vše, co by při takovém obvyklém nakládání (hospodaření) s věcí musel vynaložit i její vlastník. Kvalifikace držby jako neoprávněné či – podle obecného zákoníku občanského z roku 1811 i nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. „nepoctivé“ – ještě neznamená morální odsudek držitele, který by měl být sankcionován soukromým právem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4694/2016).

46. V poměrech projednávané věci samotná skutečnost, že žalovaná byla informována o soupisu elektráren do majetkové podstaty, ničeho nezměnila na již existujícím stavu, že nebyla v dobé víře ohledně práva k jejich užívání. Sama tato skutečnost přesvědčivě nedokládá rozpor žalovanou uplatněného práva s dobrými mravy, zvlášť v situaci, kdy podle zjištění soudů obou stupňů bezprostředně poté probíhalo řízení, v němž se žalovaná domáhala vyloučení elektráren z majetkové podstaty insolvenčního dlužníka s tvrzením, že je stále jejich vlastníkem, a v řízení nebylo zjištěno, že by z její strany šlo pouze o spekulativní jednání. Nejde tedy o případ obdobný tomu, jaký byl posuzován v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2019, sp. zn. 28 Cdo 4050/2018, na které odvolací soud odkazoval, v němž soud odepřel ochranu právu na vydání bezdůvodného obohacení za užívání pozemků žalobkyni, která nabyla pozemky ze spekulativních důvodů (za účelem inkasování částek odpovídajících bezdůvodnému obohacení vznikajícímu vlastníku na nich umístěné stavby) a pod rouškou zájmu o zachování stavby z hlediska jejího strategického významu a účelu prodlužovala správní řízení o jejím odstranění tak, aby docházelo ke vzniku dalšího bezdůvodného obohacení.

47. Právní posouzení otázky rozporu výkonu práva žalované odvolacím soudem je proto nesprávné a v této části shledal Nejvyšší soud dovolání žalované důvodným. Tato nesprávnost právního posouzení se však týká pouze části obrany žalované uplatněné v řízení. Žalovaná v řízení uplatnila proti nároku žalobce obranu spočívající ve vynaložení nákladů na údržbu a provoz elektráren za žalované období v celkové výši 14 013 413,63 Kč (po odečtení částky 78 402,75 Kč, která již byla pravomocně zohledněna v prvním rozsudku soudu prvního stupně, byly žalovanou uplatňovány náklady ve výši 13 935 010,88 Kč). Soudy obou stupňů nepovažovaly za důvodné vynaložení nákladů na pojištění ve výši 2 247 738,93 Kč z důvodu neplatnosti pojistných smluv. Za prokázané měly vynaložení nezbytných nákladů v celkové výši 4 534 600,86 Kč (náklady na služby, opravy a náhradní díly ve výši 2 823 592,95 Kč, náklady na připojení ve výši 158 214,10 Kč a provozní náklady ve výši 1 552 793,81 Kč), z nich pak zohlednily obranu žalované v období do 4. 7. 2012 odpočtem částky 2 912 623,77 Kč a pouze ve zbylém rozsahu představovaném částkou 1 621 977,09 Kč nevyhověly požadavku žalované na odečet nákladů jí vynaložených na provoz a údržbu elektráren v období od 5. 7. 2012 do 31. 12. 2013 pro rozpor s dobrými mravy.

48. Podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. je-li dovolání přípustné, Nejvyšší soud přihlíží též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Vadou, která má za následek neurčitost vymezení „rozsahu a obsahu“ povinnosti žalované, je zatížen rozsudek soudu prvního stupně (a též napadené rozhodnutí odvolacího soudu jej potvrzující) v té části výroku I, jíž byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobci „úrok z prodlení v zákonné výši z částky 11 193 439,16 Kč od 9. 2. 2013 do zaplacení a z částky 6 594 846,48 Kč od 17. 10. 2014 do zaplacení“. Takto vymezená výše úroku z prodlení je v rozporu se závěry přijatými Nejvyšším soudem ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. Cpjn 202/2005, uveřejněného pod číslem 39/2006 Sb. rozh. obč., podle kterých „úroky z prodlení splatné za dobu do vyhlášení (vydání) rozhodnutí soud přizná ve výroku svého rozhodnutí tak, že buď jejich výši přesně vyčíslí, nebo že uvede jejich výši (sazbu) v procentech a dobu, za kterou musí být v této výši zaplaceny. Úroky z prodlení určované podle ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., které se stanou splatnými teprve v budoucnu, soud přizná ve výroku svého rozhodnutí tak, že počínaje dnem následujícím po vyhlášení (vydání) rozhodnutí až do zaplacení uloží jejich zaplacení ve výši, která odpovídá v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení v procentech součtu

čísla 7 a repo sazby (limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace) vyhlášené ve Věstníku České národní banky ve výši platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí“. Ze slovního spojení „v zákonné výši“ použitého v předmětném výroku rozsudku soudu prvního stupně není zřejmé, o jakou konkrétní výši (sazbu) úroků z prodlení se jedná. V tomto rozsahu jde (posuzováno z hlediska případné vykonatelnosti) o výrok neurčitý (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2018, sp. zn. 29 Cdo 4180/2016, či obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2012, sp. zn. 26 Cdo 1726/2011).

49. Jelikož potvrzující (první) výrok rozsudku odvolacího soudu v rozsahu, v jakém jím byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobci částku 1 621 977,09 Kč (tj. v rozsahu, v jakém nebylo pro rozpor s dobrými mravy přihlédnuto k obraně žalované) spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a v rozsahu, v jakém jím byla uložena žalované povinnost zaplatit žalobci úroky z prodlení, jde o výrok neurčitý zakládající vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) rozsudek odvolacího soudu zrušil v této části a též v závislých výrocích o nákladech řízení a o povinnosti zaplatit soudní poplatek. Zrušil též výrok II usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 8. 2020, č. j. 48 Cm 46/2013-889, jímž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení nesených státem, který byl též závislým na zrušeném rozhodnutí odvolacího soudu (§ 243e odst. 1, odst. 2 věta třetí o. s. ř.). Důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně. Nejvyšší soud proto podle § 243e odst. 2 věty druhé o. s. ř. zrušil v příslušném rozsahu též rozsudek soudu prvního stupně, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

50. Ve zbylém rozsahu (co do povinnosti žalované zaplatit žalobci částku 23 496 108,18 Kč) bylo dovolání žalované zamítnuto, neboť ohledně existence nároku žalobce na vydání užitků z elektráren v této výši je rozhodnutí odvolacího soudu správné [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odporová žaloba
- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)